"הקדמת הגאונים"

1. מ.מ. סוטה יז. ע"ב

אמר רבי חנחום "הנקי כתיב דריש ר"ע איש ואשה זכו שכינה ביניהן לא זכו אש אוכלתן אמר רבא ודאשה עדיפא מדאיש (מ"מ) האי מצרף והאי לא מצרף

2. רמ"י קוק שיר א' קלמ"ו

כשאדם הולך על פי תומת חינוכו, עומד במצב הפשטות של אמונה וסדר מוסרי, מחובר ביראת העונש ואהבת שכר בתור דבר העקרי הגורם לכל סיבוב החיים הרוחניים שלו; כל המעשים הטובים והמדות הטובות יונקים אז משורש קטן ושפל זה. כיון שהוא מתעלה, הרי הוא מתחיל לפקח את עיניו להכיר את הטוב והאור באמתת עצמם. שוכח הוא מעט את עצמו, את פרטיותו, והריהו מכניס את עצמו יותר בחיי הכלל, הטוב הכללי מחל הוא לקחת את לבבו. ומתוך הדליגה הרוחנית הזאת שהוא דולג, מתוך החוג המוגבל באהבת עצמו הצרה, אל אהבת הכלל הרחבה, הוא עלול לאבד קנינים, שהם אמנם לכאורה קטנים, אבל באמת נכבדים הם מאד. סדרי חיים טובים, שהם מושרשים יפה בהליכותיו בסדרי האמונה, מתאימים הם כולם דוקא אל העליוניות שבמטרה של אהבת הכלל, אבל לא קל הוא הדבר להכיר את כל התוים המדוייקים בתוך ההתרוממות הרוחנית הכללית. אבל כמה שקשה היא עבודה זו בהתחלתה, מוכרחת היא, כי אם יהיה האדם מאבד את הרשמים המעשיים כפי דייקנותם, מטשטש הוא בזה את הסגנון היותר חזק שבחיי המעשה, שהוא הבסיס לחיי הרוח היותר רוממים. ומפני שפוגם הוא בעברינות מעשית את האידיאלים הנשאים, שהם המגמות האחרונות של מעשה התורה והמצוה, אף על פי שהוא איננו מרגיש ביחושן של המחשבות העדינות ברוממות עון עם המעשים הללו, מכל מקום כך היא המדה שהנשמה נפגמת, האידיאלים מתרחקים בהרייתם המציאותית מההכרה הנפשית הפנימית, כלומר ממהות החיים של הנפש, שהיא כבר שברה את הבסיס המעשי שלהם, ובזה כבר מתקצצות הכנפים, והמעוף הנשמתי לגודל ושיגוב עליון מתחלש הוא בתוכיותו. יכול להיות שיהגה, שיחשוב, יצייר וידמה שהוא עדיין שט בעולמות אצילים, שהוא שואף לאידיאלים רמים, אבל הכח הפנימי מסולק הוא ומטומטם על ידי הטמטום המעשי. והמסגרת המעשית, שהיתה בטוחה כל כך בהשתמרותה, בהיות כל הנשמה קשורה למרכז של שכר ועונש, בלא התנשאות אידיאלית וחפץ של הכרה כללית כלל, נעשית רפויה אחרי ההתרוממות אל עולם האצילות הנפשית וההכרה השכלית. אשר על כן ההכרח מעיק, שכשם שהתעלתה הנפש להיות חיה חיי הכרה בכללותה, השאיפה של חיי הרוח, כן תעמיק עוד יותר בחיפוש רוחני, עד אשר תבוא לאותו המצב שהמקור הכללי של השאיפה האידיאלית יגלה לפניה את כל מכמניו, והקישור הפנימי לפרטיות הדייקנות של ארחות החיים המעשיים, שהוא עומד הכן על בסיסו בימי הקטנות, ישאר על עמדו, ועוד יותר הידור וחמדת קודש בימי הגדלות, בעת ביכור המחשבה האצילית העליונה, אשר האמת של שכר ועונש לא יהיה עוד הגורם העקרי בדחיפת החיים המוסריים, כי אם התשוקה האידיאלית לחיים שיש בהם תוכן מדעי ומוסרי במלא מובנו.

1. מ.מ. נ"ל

בגלל יו"ד דמשמעו הנקי אם לא שכב ומדרכום הכי מומאה תחת מישדי מנקי: זכו. ללכת בדרך ישרה שלא יהא הוא טוקף ולא היא טוקפת: שכינה ביניהם. שהרי חלק אחת שמו ומיוחדו ביניהן יו"ד כתיב והי"ו בתחתה: לא זכו אם אוכלתן. שהקב"ה מסלק שמו מביניהן ומחלקו אם ואם: ודאשה עדיפא מדאיש. אם של מעשה פלי מילרף. אם של אשה טוהה להדליק מהר אחין אות של שם מפסיק אלא מתוכר הוא ומקרא אם אכל של אים אין אותיות של אם מלעטרפות יחד שהי"ד של שכינה מפסקת:

3. הרי קוק מן אגרת ר"ל מ' 59-60

.. הנה נא ידעתי כי איש אלקים קדוש הוא וגו'. "אריב"ח מכאן שהאשה מכרת באורחין יותר מן האיש. דומה לזה אמרו בנדה[1] שנתן הקב"ה בינה יתירה באשה יותר מן האיש. והכונה כי יש הכרה ובינה טבעית דומה להכרת החוש ויש הכרה שכלית שבאה ע"י לימוד ונסיון. ולפי המנהג הטבעי הוא, שמי שיש ביד כשרונו לעלות למעלה שכלית, מתחלשת בו ההכרה הטבעית הבאה מהשכל הטבעי. ומצינו כמה הכרות שבע"ח מכירים בהכרתם הפנימית דברים שקשה לאדם להשיגם כ"א ע"י לימוד והרגל. וכן מצינו בהאומות הפראיות, שאינן מלומדות בתרבות וחכמה, יש להן כשרונות טבעיים חדים יותר מהעמים המלומדים, כי השכל המלומד מקפח את השכל הטבעי. וזהו מחסד ד' על יצוריו, שהראוי להשתמש במעלה יותר גבוהה לא תעלה בידו לסמוך על מעלה נמוכה, כדי שגם ההכרח ימריצהו לקנות שלמות יותר. ע"כ האשה שאינה עומדת לפי תעודתה לקנות דעת הרבה ע"י לימוד, ותכליתה להשלמת סידור העולם לעשות בחפץ כפי', ואין חכמה לאשה אלא בפלך[2], ע"כ יש בה בינה יתירה טבעית בהכרה פנימית יותר מן האיש, ומפני זה היא מכרת באורחין יותר מן האיש. כי האיש יוכל להכיר ערך האיש שרוצה לדעת תכונתו רק ע"י התבוננות רבה ואורך הזמן. אבל את האורח הבא לזמן קצר, לא יוכל להכירו בשכל הנסיוני. אבל האשה בהכרתה הפנימית, הקרובה להכרה טבעית, היא תכיר את האורחין. וההכרה הטבעית היא לרוב מאומתת מאד גם אחרי הדרישה השכלית, כאשר ביארו חכמי לב.

4. הגהל תא ל מ' נ"ל

שזכו שכינה ביניהם וכו'. פי' כי איש ואשה שכל אחד מהם חלק האדם, ושניהם ביחד הם אדם שלם, ולפי מעלת האדם כאשר הוא שלם השכינה עמו, כי הש"י שמו חל על דבר שלם, ולכך כאשר יתחברו יחד שמו יתברך חל עליהם. אמנם אם לא זכו ביחד אז האש אוכלתן, וזה כי למעלת האדם שהוא נכנס במחיצה עליונה שהוא אש, ולכך שם אש במלת איש ובמלת אשה, וכאשר הש"י מסלק שמו מביניהם, אז האש שורף האיש וכן האש שורף האשה כאשר הם נכנסים ועומדים במחיצת אש. ואמר רבא האשה עדיפא מדאיש, פירוש אש של אשה יותר [מדאיש], כי האשה מפני שהיא להשלמת האדם, לכן האשה יותר קרובה אל ההשלמה, ולכך האותיות של אשה הם יחד והיא אש כמו שראוי, אבל דאיש אין אותיות של אש יחד ומורה זה על אש בלתי מתוקן כראוי. ודבר זה ידוע כי כח האש של אשה אינו יוצא מן הסדר כמו שהוא אצל האיש, והאש הזה, ר"ל כח הנבדל שיש באיש ובאשה, וכאשר זכו השם יתברך ביניהם מתחבר לכח הנבדל שלהם, וכאשר לא זכו אז הש"י מסולק מן כח הנבדל שלהם, ואז כח הנבדל שלהם אינו דבק עם הש"י והוא אוכלתן והבן זה.

5. ד' לרעת

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָ"ה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָ"ה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהַכֹּל בָּרָא לִכְבוֹדוֹ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָ"ה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, יוֹצֵר הָאָדָם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָ"ה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר יָצַר אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּצֶלֶם דְּמוּת תַּבְנִיתוֹ, וְהִתְקִין לוֹ מִמֶּנּוּ בִּנְיַן עֲדֵי עָד. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָ"ה יוֹצֵר הָאָדָם:

שׂוֹשׂ תָּשִׂישׂ וְתָגֵל עֲקָרָה, בְּקִבּוּץ בָּנֶיהָ לְתוֹכָהּ בְּשִׂמְחָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָ"ה מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ:

שַׂמֵּחַ תְּשַׂמַּח רֵעִים אֲהוּבִים, כְּשַׂמֵּחֲךָ יְצִירְךָ בְּגַן עֵדֶן מִקֶּדֶם. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָ"ה מְשַׂמֵּחַ חָתָן וְכַלָּה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָ"ה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּרָא שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה, חָתָן וְכַלָּה, גִּילָה, רִנָּה, דִּיצָה וָחֶדְוָה, אַהֲבָה וְאַחֲוָה, שָׁלוֹם וְרֵעוּת. מְהֵרָה יְהוָ"ה אֱלֹהֵינוּ יִשָּׁמַע בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחוּצוֹת יְרוּשָׁלַיִם, קוֹל שָׂשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה, קוֹל חָתָן וְקוֹל כַּלָּה, קוֹל מְצְהֲלוֹת חֲתָנִים מֵחֻפָּתָם, וּנְעָרִים מִמִּשְׁתֵּה נְגִינָתָם. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָ"ה מְשַׂמֵּחַ חָתָן עִם הַכַּלָּה: ועונים הקהל: אָמֵן. ואחר כך אומרים: וּמִצְּלִיחֵי.

ערוץ מאיר - הערוץ שלי ליהדות www.machonmeir.org.il